

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
комунального некомерційного підприємства Білоцерківської міської ради
«Білоцерківська міська лікарня № 4»

03.10.2023

м. Київ, 2023

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 20.07.2023 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) у складі:

Морозов Руслан Олегович, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Сидоренко Віта Миколаївна, представник громадської організації, здійснено позапланове відвідування комунального некомерційного підприємства Білоцерківської міської ради «Білоцерківська міська лікарня № 4» (далі – лікарня, заклад).

Керівництво установи:

Надточій Іван Іванович, директор закладу.

Місцезнаходження: м. Біла Церква, вулиця Стуса Василя, будинок 41.

Відповідно до даних НСЗУ, заклад фінансується за чотирма пакетами медичних гарантій: «Психіатрична допомога дорослим та дітям у стаціонарних умовах», «Профілактика, діагностика, спостереження та лікування в амбулаторних умовах», «Психіатрична допомога дорослим та дітям, яка надається мобільними мультидисциплінарними командами», «Лікування осіб із психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів із використанням препаратів замісної підтримувальної терапії».

У структурі лікарні функціонують два відділення: поліклінічне відділення для амбулаторного прийому лікарської консультативної комісії та стаціонарне відділення.

На території закладу перебуває 42 пацієнта. На день відвідування у закладі не перебували особи: які перебувають на примусовому лікуванні відповідно до статті 96 Кримінального кодексу України; особи, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру, відповідно до статті 96 Кримінального кодексу України; особи, до яких застосовані примусові заходи медичного характеру; особи, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, або вирішувалося питання про їх застосування, відповідно до статті 508 Кримінального процесуального кодексу України.

На території закладу розташовано 8 окремих одноповерхових будівель, дві з яких використовуються для надання послуг пацієнтам.

Під час візиту проводилося опитування 42 пацієнтів і 9 осіб персоналу лікарні без участі третіх осіб.

Скарг від пацієнтів на неналежне жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, видів поводження і покарання з боку персоналу не надходило. Пацієнти зауважували про належне поводження з боку персоналу, вільно спілкувалися з членами НПМ групи.

II. Попередні зауваження

За результатами попереднього відвідування групи НПМ 19.05.2022 виявлено наступні порушення та недоліки:

фізичне обмеження пацієнтів відбувається сертифікованими ременями на ліжках з панцерною сіткою у загальній палаті у присутності інших осіб;

не забезпечується гематологічний контроль пацієнтам, яким тривалий час призначаються препарати з діючою речовиною клозапін (clozapinum), що може призвести до тяжких наслідків для їх здоров'я;

виявлені медичні препарати, термін придатності яких минув;

відділення не обладнано системою протипожежної сигналізації, що створює загрозу життю та здоров'ю пацієнтів у разі виникнення пожежі;

не організовано чотириразовий режим лікувального харчування;

у приміщенні відділення відсутня інформація на інформаційних стендах про адреси та телефони посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, медіа (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини) та гарячих ліній, на які вони можуть звертатись у разі порушення їхніх прав та інтересів.

Під час відвідування НПМ встановлено, що попередні рекомендації виконані частково.

III. Факти, виявлені під час візиту

1. Для фізичного гамування у лікарні застосовуються сертифіковані ремені фіксації, наявний Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240 «Про затвердження Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації» (далі – Правила). Водночас, фіксація пацієнтів здійснюється із порушенням норм зазначених Правил, а саме: у порушення пункту 11 Правил фізичне обмеження застосовується у присутності інших осіб, які страждають на психічні розлади та на ліжку з панцерною сіткою (*фото 1*).

2. Під час вивчення записів в Журналі застосування фізичного обмеження та медичних карт, встановлено порушення статті 8 Закону України «Про психіатричну допомогу», порушення пунктів 5, 7 Правил, а саме: у формі первинної облікової документації № 003/о Медична карта стаціонарного хворого відсутня інформація про застосування фізичного обмеження. Під час відвідування групою НПМ наголошено про необхідність внесення такої інформації, після чого медичні працівники закладу виправили зазначений недолік.

3. Групою НПМ встановлено, що у лікарні застосовуються додаткові обмеження стосовно пацієнтів, які перебувають у відділенні, відповідно до статті 25 Закону України «Про психіатричну допомогу». Водночас рішення про обмеження прав осіб, яким надається психіатрична допомога, не фіксується у їх медичній документації із зазначенням строку дії такого обмеження. Встановлені численні випадки обмежень прав пацієнтів, зокрема на пересування та зв'язок із зовнішнім світом, які були обмежені працівниками закладів охорони здоров'я у зв'язку із станом здоров'я пацієнтів без відповідних записів у їх медичній документації. Зокрема пацієнт С. скаржився на те, що персонал забороняє йому користуватися його мобільним телефоном, проте у медичній документації відсутня будь яка обґрунтована інформація стосовно необхідності обмеження права пацієнта на зв'язок із зовнішнім світом у зв'язку із станом його здоров'я. Також встановлено, що пацієнти, які перебувають у лікарні на лікуванні за власною згодою, не можуть виходити за межі відділення за власним бажанням.

4. У порушення статей 4, 5 Закону України «Про психіатричну допомогу» та Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» під час вивчення медичної документації не вдалося встановити зміст, об'єм та результат забезпечення пацієнтів реабілітаційними послугами, попри наявність в штаті відповідних фахівців. У формі первинної облікової документації пацієнтів № 003/о також відсутня інформація про призначення і виконання реабілітаційних заходів.

5. У лікарні відсутнє відділення невідкладної медичної допомоги (приймальне відділення) відповідно до статті 8.2.1.1. Державних будівельних норм України В.2.2-10:2022 Заклади охорони здоров'я. Будинки і споруди (далі – ДБН). Прийом пацієнтів, які доставляються до лікарні екстреною медичною допомогою, здійснюється у загальному коридорі стаціонарного відділення, що може ускладнити надання належної медичної допомоги таким пацієнтам. Наразі адміністрацією здійснюється ремонтування та підготовка приміщень для організації прийому пацієнтів.

6. Під час відвідування лікарні групою НПМ встановлено відсутність належного терапевтичного середовища у психіатричному відділенні, зокрема: палати, де перебувають пацієнти перенаповнені та мають недостатню площу:

палати № 8 та № 9, які розраховані на перебування 7 пацієнтів, мають площу 20 м² та 19 м². Також приміщення палат не укомплектовані меблями у достатній кількості, що не відповідає пункту 36 Стандартів КЗК та вимогам ДБН (*фото 2*).

7. У порушення пункту 34 Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню СРТ/Inf(98)12-part (далі – КЗК) в лікарні не створено позитивного терапевтичного середовища, приміщення лікарні потребують ремонту, зокрема поверхні стін приміщень мають тріщини, ураження грибком, тощо. У деяких палатах неутеплені вікна, як наслідок пацієнти відчують низьку температуру у приміщеннях вранці та вночі.

8. Разом з тим палати не забезпечені водопостачанням. Твердий і м'який інвентар застарілий та потребує оновлення, внутрішнє оздоблення не відповідає вимогам, зазначених у розділах IV- VI та X Державних санітарних норм і правил, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.02.2023 № 354.

9. Під час конфіденційного спілкування пацієнти висловлювали скарги на відсутність електророзеток в палатах. У відділенні, розрахованому на 40 осіб наявні лише 2 електророзетки, які розташовані у коридорі. Зазначене вище не відповідає вимогам пункту 8.2.11.7 ДБН, якими передбачено наявність електророзеток у палатах, із забезпеченням безпеки для пацієнтів.

10. У порушення пункту 35 Стандартів КЗК за відсутності їдальні, столів і стільців у кімнатах пацієнти змушені здійснювати прийом їжі на приліжкових тумбах. Деякі пацієнти висловили скарги на відсутність можливості приймати їжу за допомогою столових приборів. Також згідно графіку прийому їжі встановлений значний, понад 4 години, проміжок часу між вечерєю та сном пацієнтів, що може призводити до ситуації, коли пацієнти вимушені засинати з відчуттям голоду.

11. У порушення пункту 8.3.3.1 ДБН у лікарні відсутня зона відпочинку для родин пацієнтів та кімната для спілкування з родичами. Під час відвідування група НПМ встановила, що родичі та близькі, які відвідають пацієнтів лікарні, змушені спілкуватися з ними через металеві ґрати в загальному коридорі, у присутності сторонніх осіб (*фото 3*).

12. У порушення пункту 8.3.2.1. ДБН, у закладі відсутні палати для ізоляції пацієнтів з підозрою на наявність інфекційного захворювання. При поступленні таких пацієнтів до стаціонарного відділення лікарні вони розміщуються у палати, в яких перебувають інші пацієнти, що може становити небезпеку для їх здоров'я та загрозу поширення інфекції на території лікарні.

13. На вході до стаціонарного відділення наявний пандус, наявна кнопка виклику персоналу. Однак, саме відділення не пристосовано до потреб маломобільних груп населення через наявність високих порогів та відсутність

спеціально облаштованих санітарних зон. При вході в адміністративну будівлю та до психіатричного відділення наявні високі сходи без облаштованого пандуса. Зазначене вище не забезпечує особам з інвалідністю вільний доступ до приміщень лікарні та послуг, що порушує вимоги пункту 5.2.1 та 7.2.1 ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд (фото 4).

14. На території лікарні у напівпідвальному приміщенні наявне пристосоване укриття. Шлях до укриття позначено вказівниками. В укритті наявні стільці, запас води, продуктів довготривалого зберігання, альтернативні засоби живлення. Однак, у закладі відсутній алгоритм дій персоналу у разі виникнення надзвичайного стану, що ставить під загрозу життя пацієнтів у разі виникнення надзвичайного стану на території лікарні.

15. У стаціонарному відділенні лікарні відсутні стенди з інформацією про права і обов'язки пацієнтів, адреса і номерів телефонів посадових осіб і гарячих ліній, на які у разі потреби клієнти могли б звернутися для захисту своїх прав, зокрема Національної служби здоров'я України, Міністерства охорони здоров'я України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, тощо. У відділенні для амбулаторного прийому наявні інформаційні стенди, однак вони не доступні для пацієнтів, які перебувають у стаціонарному відділенні.

IV. Рекомендації

Київській обласній військовій адміністрації:

Білоцерківській міській раді:

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання у комунальному некомерційному підприємстві Білоцерківської міської ради «Білоцерківська міська лікарня № 4».

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав та інтересів пацієнтів на охорону здоров'я та медичної допомоги у комунальному некомерційному підприємстві Білоцерківської міської ради «Білоцерківська міська лікарня № 4».

Комунальному некомерційному підприємству Білоцерківської міської ради «Білоцерківська міська лікарня №4»:

Забезпечити:

застосування фізичного обмеження відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240;

дотримання державних санітарних норм і правил щодо наявності кімнат для ізоляції осіб з ознаками інфекційного захворювання та місця для прийому пацієнтів при госпіталізації до лікарні;

впровадження реабілітаційних заходів у лікарні відповідно до законодавства у сфері охорони здоров'я;

приведення приміщень лікарні до відповідності вимог Державних будівельних норм;

створення у закладі позитивного терапевтичного середовища та реалізації рекомендацій Стандартів КЗК;

дотримання вимог Закону України «Про психіатричну допомогу» та недопущення неправомірних обмежень прав пацієнтів у лікарні;

наявність відповідної інформації на стендах;

розробку та впровадження алгоритму дій персоналу у разі виникнення надзвичайного стану.

Додаток: фото до звіту.

**Начальник відділу реалізації
національного превентивного механізму у
сфері охорони здоров'я Департаменту з питань
реалізації національного превентивного
механізму Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини**

Руслан МОРОЗОВ

Фото до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

